

Utlendingsdirektoratet
Norwegian Directorate
of Immigration

Webinar RVTs: Presentasjon av UDI sitt arbeid med oppfølging av Fafo-rapporten «Torturutsatte i asylprosessen» 12.12.2024

Helene Wessmann og Marie Bjørnstad, UDI

Identifisering og oppfølging av torturutsatte asylsøkere

Agenda

- Funnene og anbefalingene i Fafo rapporten – «Torturutsatte i den norske asylprosessen»
- Hva har Utlendingsdirektoratet (UDI) valgt å fokusere på?
- Presentasjon av retningslinje, intervjuveileder og tiltakskort
- Pause
- Hvordan vi har involvert Helsedirektoratet
- Krav i ny screeningforordning av relevans for torturutsatte
- Hvor er vi nå?
- Innspill og spørsmål

Funn og anbefalinger i Fafo rapporten

Fafo-rapporten 2021:18

- UDI lyste ut prosjektet i 2020 fordi vi ville få oversikt over **hva som er forpliktelsene våre**. Gjør vi det vi er forpliktet til ?
- Prosjektleder Nerina Weiss (Fafo)
- Nora Sveaass (UiO, FNs torturkomité mv)
- Birgit Nanki Lie (overlege Sørlandet sykehus mv.)
- Cecilia Dinardi (advokat i Dinardi advokatfirma/barns rettigheter)
- 80 intervjuer: UDI, Utlendingsnemnda (UNE), Politiets utlendingsenhet (PU), helsetjenesten, NOAS (Norsk Organisasjon for asylsøkere), Helsedirektoratet, asylmottaksansatte, asylsøkere) og torturutsatte selv

Overordnede funn

- For lav bevissthet om tortur i utlendingsforvaltningen
- Ingen identifiseringsmekanisme
- Uklare ansvarsforhold mellom helse og utlendingsforvaltning
- Ikke gode nok asylintervjuer – tortur utredes ikke godt nok
- Fravær av
 - retningslinjer
 - rutiner
 - prosedyrer
 - kompetanse

Funn i rapporten

01

DEFINISJONEN: Stort sett var det kjent at torturdefinisjonen knyttes til overgrep som på ulike måter er utøvd av eller med vitende av **myndighetspersoner, men** torturdefinisjonen knyttes også opp mot handlingene uavhengig av hvem overgriperen var.

02

ASYLINTERVJUET: Bekymring at spørsmål om tortur og flere detaljer om slike erfaringer vil **opprøre søkeren unødvendig**, og at det blir vanskelig å lukke samtalen på en god måte. Det går ikke alltid i dybden under intervju.

03

VEDTAKENE: Det er **ikke avgjørende for utfallet i saken** om [asylsøkeren] ble torturert i Eritrea eller ikke. (allerede et annet beskyttelsesgrunnlag). Fortellinger om tortur kan derimot bidra til å sannsynliggjøre anførselen om beskyttelsesbehov.

Anbefalinger til UDI

- Lag tiltakskort for torturutsatte
- Innhente og undersøke opplysninger om tortur mer grundig i asylintervjuet
- UDI skal henvise til utredning og bestille dokumentasjon av tortur
- Endre skjema slik at politiet spør om tortur
- kompetanseheving
- (++)
- Det var også anbefalinger til JD, HOD, H-dir, Politidirektoratet mv.

Anbefalinger til andre etater

- **Justis- og beredskapsdepartementet**
- forskriftsfest en sårbarhetsdefinisjon i utlendingsforskriften, i form av en ikke-uttømmende liste, hvor torturutsatte er nevnt som en av flere sårbare grupper
- **HOD og H-dir**
- Lag en nasjonal handlingsplan for identifisering, dokumentasjon og rehabilitering (HOD)
- Etabler et sentralt fagmiljø innen rettsmedisin for gjennomføring av torturutredninger i tråd med Istanbulprotokollen (HOD)
- Sett en egen prosedyretakst for torturutredning lik som takst for spesialisterklæring. (H-dir)
- Gi kompetanseheving om identifisering og dokumentasjon av tortur

Hva valgte vi i UDI å fokusere på i oppfølgingen
av Fafo-rapporten?

Hva tenkte UDIs arbeidsgruppe var viktig?

- Hva kan vi i **UDI** gjøre noe med?
- Anerkjenne hva vi **allerede gjør** som er bra og som kan bygges videre på
- Øke bevissthet
- Nedfelle rutiner
- Legge til rette for at **informasjonen kommer inn** og blir vurdert
- **Tilrettelegging** i asylprosessen og asylmottaksprosessen
- **Helhetlig** tilnærming

Mye er på plass allerede

- Tiltakskort for andre sårbare grupper
- Tiltakskort for fysisk og psykisk sykdom
- Intervjuopplæring og metode
- Innhenting av helseopplysninger

Målsetninger med arbeidet vårt

- Flere **døråpnere** så vi kan identifisere flere
- **Grundigere utredning** under intervju så vi gjør forsvarlige risikovurderingene i vedtakene våre
- Mer og bedre **tilrettelegging** for torturutsatte i mottak
- Bidra til at søkere kommer raskere i dialog med **helsetjenesten**

Ny retningslinje

Retningslinjen

- Hva er tortur og hva er umenneskelig behandling?
- Torturmetoder
- Internasjonale forpliktelser (refoulement og rehabilitering mv.)
- Hvordan spiller tortur inn i asylprosessen? beskriver
- Identifisering – hva er det, når skjer det?
- Dokumentasjon - når skal vi be søkeren fremskaffe?
- Vurdering av fremtidig risiko for å bli utsatt for tortur ved retur
- Hvilken tillatelse er aktuell – beskyttelse eller sterke menneskelige hensyn (på grunn av helse)?
- Barn - vitne til eller opplevd tortur selv, foreldre utsatt

Hva er tortur? Og umenneskelig behandling?

- Torturkonvensjonens artikkel 1:
-
- «[...] enhver handling hvorved alvorlig smerte eller lidelse, enten fysisk eller psykisk, bevisst blir tilføyet en person i den hensikt å oppnå fra vedkommende eller en tredje person opplysninger eller en tilståelse, straffe vedkommende for en handling som denne person eller en tredje person har begått eller mistenkes for å ha begått, eller true eller tvinge vedkommende eller en tredje person, eller av hvilken som helst årsak basert på diskriminering av noen art, når slik smerte eller lidelse påføres av eller på tilskyndelse av eller med samtykke eller aksept fra en offentlig tjenestemann eller annen person som opptrer i embets medfør. Det omfatter ikke smerte eller lidelse som alene stammer fra, er forbundet med eller følger av lovlige straffereaksjoner.»
-
- Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 3 (torturforbud)
- Domstolen: «minimum level of severity»

Torturforbudet er regulert flere steder

- Torturkonvensjonen artikkel 3
 - Europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 3
 - FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 7
 - Internasjonal sedvanerett
-
- Absolutt – ingen unntak

Intervjuveiler

Intervjuveileder

- **Skal gi hjelp til intervjueren før, under og etter intervju**
- **Innspill fra Nora Sveaass**
- Sier noe om..
 - hvordan tortur **kan påvirke evnen til å legge frem informasjon**
 - **Hva kan tortur gjøre med en person?**
 - ikke unngå spørsmål i frykt for **å fremkalle vonde følelser og minner**
 - **Innhente nok informasjon så vi kan gjøre en forsvarlig vurdering av risiko ved retur**
 - hvordan ta imot informasjon om tortur når det ikke er relevant for utfallet av saken – ta imot vanskelig informasjon - respekt
 - lukke tema på en ordentlig måte
 - ivaretagelse av intervjueren , debrief etter intervju mv

Intervjuveilederen

Gir intervjuere veiledning i

- hvordan tilrettelegge for å få informasjon om tortur,
- hensyn vi må ta når vi forbereder og gjennomfører intervjuet,
- tema som kan være relevant å kartlegge
- hvordan vi skal følge opp

Intervjuveilederen

- Vedlegg til UDI 2013-011 (Intervju i søknader om beskyttelse), ikke erstatning
- Konkret og praktisk
- Forankret i kunnskap om tortur
- Dynamisk dokument

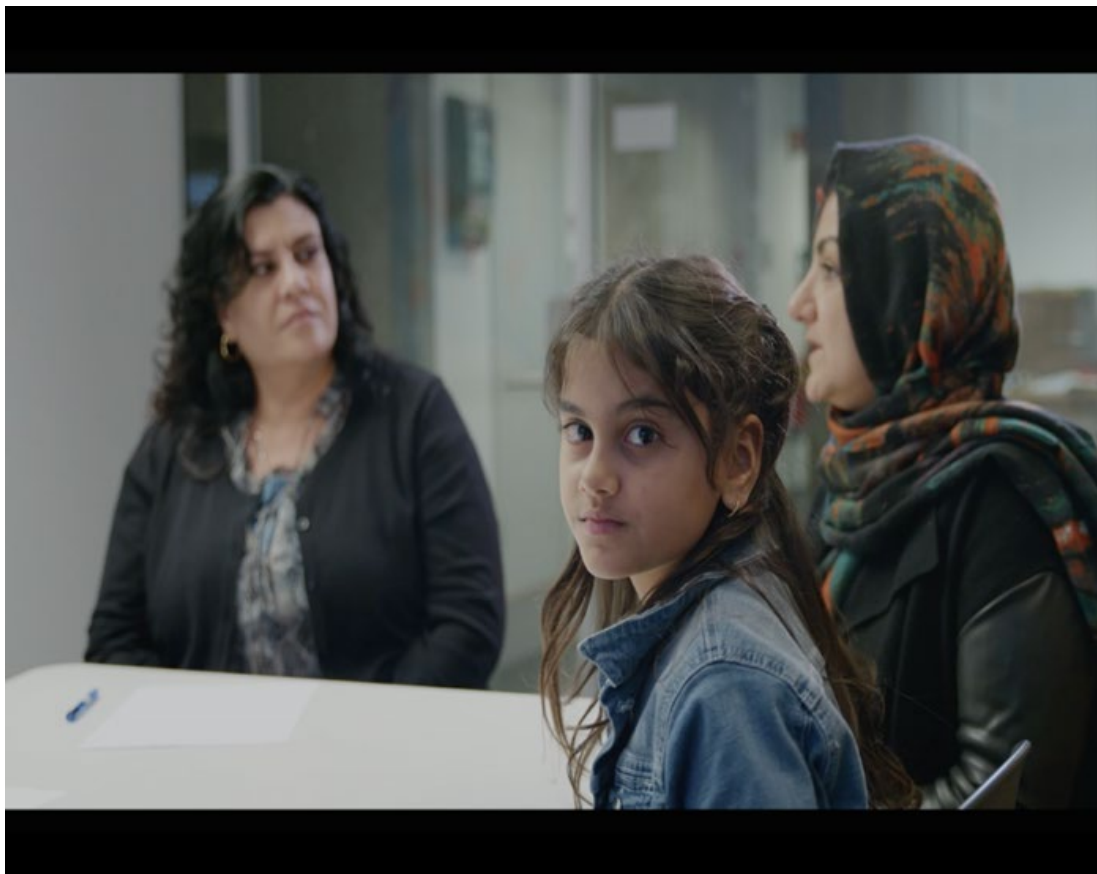
Barn og tortur

Ulike måter barn kan ha opplevd tortur

- Foreldre utsatt
- Andre nære familiemedlemmer utsatt
- Opplevd selv
- Vitne
- Fengslet med forelder
- Libya/flukt
- Osv.

Intervjuveilederen - Barn

Intervjuveilederen gir deg kunnskap om

- hva som skal belyses dersom foresatte har blitt utsatt for tortur
- foresattes forhold til barnet kan være vanskelig
- skyld og skam hos foreldre som har opplevd tortur

Intervjuveilederen - Barn

Intervjuveilederen gir deg kunnskap om

- mindre barn vil sjeldent kunne snakke direkte om tortur
- store forskjeller på hvordan barn reagerer på tortur
- barn kan ha problemer med å forstå ulike begreper.

Tiltakskort

Tiltakskort – Mottaksansatte

Veiledning om hvordan:

- mottaksansatte kan bidra til å identifisere torturutsatte
- mottaksansatte skal følge opp og tilrettelegge for personer som har vært utsatt for tortur

Tiltakskort for mottaksansatte

- Sier noe om hva mottaksansatte skal gjøre hvis en beboer har vært utsatt for tortur
- Utløsende faktor: **Indikasjoner og/eller symptomer på tortur**
- **UDI kan initiere**
- **Samtale med beboer**
- **Formål:**
- Sette i kontakt med helsetjenesten
- **Tilrettelegge** i mottak
- Informere om rettigheter og tilbud
- opplyse om at dette er relevant informasjon for UDI ved behandling av asylsaken

Tiltakskort for intervjuere - asylintervju

- Ses i sammenheng med intervjuveilederen
- Mer et oppslagsverk der og da hvis anførselen kommer under intervjuet og man ikke visste noe i forkant
- Tilrettelegging av intervjusituasjonen
 - Tolken
 - Intervjueren
 - Intervjurommet
 - Pauser
 - Rettigheter

Dokumentasjon – brev til søker for å ta med til fastlege

Dokumentasjon – diskusjon ift anbefaling

- UDI ber søkeren selv skaffe dokumentasjon for andre helserelaterte plager - beholdes
- Løsning: ingen automatikk. Kun når UDI vurderer at det er relevant for saken → ikke i alle saker
- Ligger det an til en innvilgelse uten dokumentasjonen?
- Oppfordrer til å søke helsehjelp uansett – dokumentasjon kan være viktig for å få riktig hjelp
- Helsedirektoratet er positiv til at personer som har vært utsatt for tortur kan få et skriv om at UDI ønsker dokumentasjon som de kan ta med til helsetjenesten.

Andre tiltak vi vurderer og jobber med

Andre tiltak under arbeid og vurdering

- Informasjon i ankomstfasen om rettigheter (START, Caritas, informasjonsskjermer på ankomstsenteret)
- Politiet identifisere søkere som ikke skal ha asylintervju (Dublin, overføringsflyktninger, 48 timer, kollektiv beskyttelse mv)
- Asylpraksisnotatene til UDI – landspesifikke informasjon – land hvor tortur er utbredt
- Kompetanseheving og opplæring

Pause

Involvering av Helsedirektoratet i oppfølging av Fafo-rapporten

Helsedirektoratets involvering

- H-dir satt i referansegruppen til Fafo-rapporten, fikk anbefalinger også
- Samarbeid om felles satsingsforslag i etterkant av rapporten (2022) – ble ikke prioritert videre
- H-dir har hatt retningslinje og tiltakskort + brev til søkeren/fastlegen på høring og har gitt nyttige høringsinnspill
- Viktig at vi kjenner til hverandres arbeid og vurderinger og har samme budskap ut – vi har dialog
- Vi fikk innspill på riktige begreper, ressurser og sider og regelverk vi kan lenke til, så søkeren får god informasjon om rettigheter og tilbud
- Lansering av «torturpakken» og panelsamtale hos UDI – 19.11.12

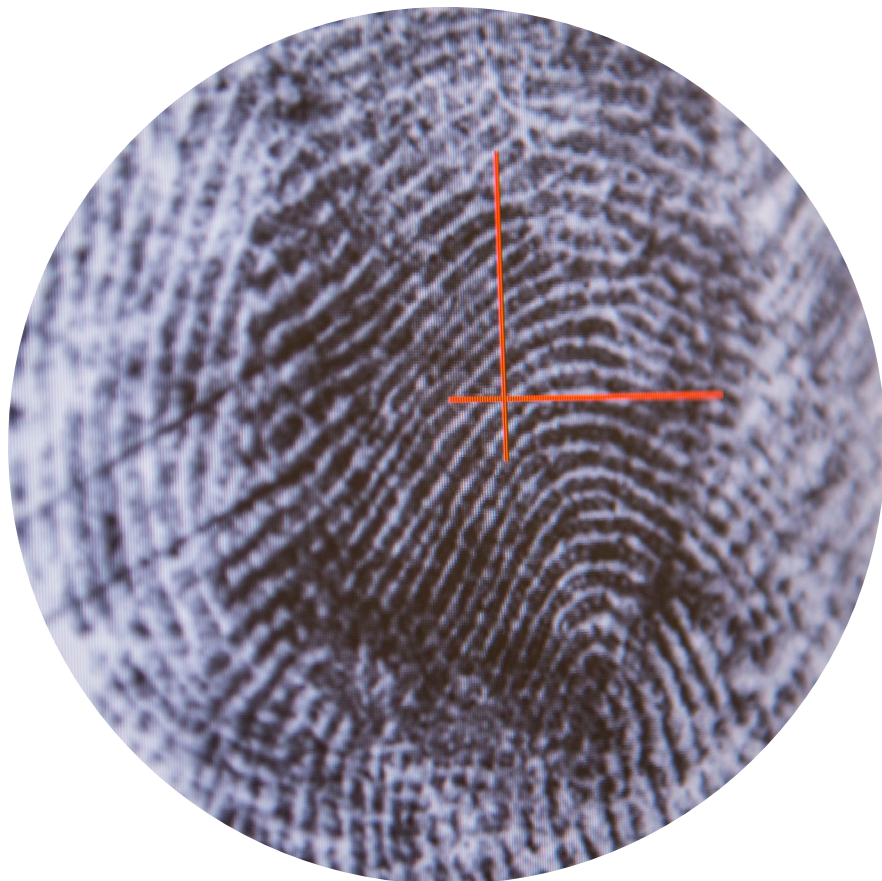
Får UDIs arbeid virkning for helsesektoren?

- Ja - ved at søkeren blir gitt et brev under asylintervjuet eller i mottak som de kan ta med seg til fastlegen, for å kartlegge torturen ***kan*** en konsekvens bli at flere søker helsehjelp og vil ha dokumentasjon

Krav til innledende identifisering av sårbare i ny EU-forordning om screening

Screening (EU-forordning) / migrasjonspakten

- Tredjelandborgere som ankommer Schengen yttergrense irregulært skal screenes (både asylsøkere og de som ikke søker asyl)
 - ID og sikkerhet
 - Innledende helse og sårbarhetssjekk artikkel 12
 - nevner eksplisitt torturofre (sårbarhetssjekken)
 - kvalifisert helsepersonell
 - trent/opplært personell

Kravene til innledende helsesjekk

- Formålet med den innledende helsesjekken er å identifisere behov for helsehjelp eller behov for isolering begrunnet i folkehelsehensyn.
- Under screeningen har tredjelandsborgere rett til øyeblikkelig helsehjelp og helt nødvendig sykdomsbehandling.
- Triage – skal skje raskt

Screeningforordningen implementeres i 2026

- Vi er i utredningsfasen
- Innhenter faglige innspill med Helsedirektoratet
- Bør helse og sårbarhetssjekken ses under ett?

Hvor er vi nå?

Lansert produkter –men ikke ferdig!

- Se hvordan de nye verktøyene fungerer
- Dynamiske produkter
- retningslinjen er allerede nevnt av asylsøkere på ankomstsenteret – prioritet/rehabilitering
- Søkere på ankomstsenteret ber om helseoppfølging ifbm å ha vært utsatt for tortur
- Helsetjenesten har spurt UDI om de nye rutinene

Tilsiktede konsekvenser

- Ikke flere innvilgelser
- Økt bevissthet blant saksbehandlere
- Sikre informasjon inn i saken
- Riktige og godt begrunnede vedtak
- Bedre oppfølging og tilrettelegging av søkerne både av UDI og i asylmottak
- Flere søker (forhåpentligvis!) hjelp hos helsetjenesten og får dokumentasjon på skader som følge av tortur

Lansering av produktene i UDI 19. november

Innspill og oppfølging etter lansering

- Nora Sveaass, Birgit Lie, Marianne Opaas, Inga Laupstad
- Identifisering av torturutsatte er en forutsetning for at staten skal kunne oppfylle sine forpliktelser
- Vi skal være tydelige på hvorfor vi spør om tortur – det kan være viktig i saken – ikke negativt å fortelle
- Vi må ha god tid
- Tolkene må ha anledning til å si “time out”
- Vennlighet og respekt

Innspill og spørsmål

hewe@udi.no

mbbj@udi.no

UDI

Utlendingsdirektoratet
Norwegian Directorate
of Immigration

www.udi.no